

Uitleg en verkondiging Maartenskerk

9 mei 2021 *De Keuze*

Deuteronomium 30, 15-20 en Johannes 15, 9-17

Teun Kruijswijk Jansen

Gekozen worden en een keuze maken zijn de trefwoorden in de Bijbelteksten vanmorgen.

In Deuteronomium drukt Mozes in zijn afscheidsrede de Israëlieten op het hart om het *leven* te kiezen en niet de dood.

In het Johannesevangelie getuigt Jezus in zijn afscheidsrede, dat zijn leerlingen niet hem gekozen hebben, maar hij hen, zoals de Vader hem had liefgehad.

Gekozen worden en een keuze maken horen bij de gaven en uitdagingen van ons mens-zijn, gelovig of niet.

Voor mij is een van de meest indrukwekkende boeken over 'kiezen': *De Keuze*, met als ondertitel 'leven in vrijheid'.

Het is het levensverhaal van de van oorsprong Hongaars-Joodse Edith Eva Eger. Zij vertelt in dit boek hoe zij als zestienjarige met een zus en haar ouders in 1944 naar Auschwitz werd gedeporteerd.

Ze vertelt over de vreselijke kampervaringen: de vernederingen en onderdrukking, haar honger en lijden, de dood die niets en niemand spaart.

Ze vertelt over die eerste Kampmorgen: *mijn moeder, Magda en ik staan samen in een lange rij vrouwen en kinderen. We schuifelen langzaam naar voren. We naderen de man die met een vinger als die van een dirigent ons lot zal bepalen. Ik weet nog niet dat deze man dokter Jozef Mengele is, de beruchte engel des doods.*

'Als je boven de veertien en onder de veertig bent, blijf je in deze rij staan' zegt een officier. 'Boven de veertig ga je naar links'.

Een lange rij ouderen, kinderen en moeders met baby's buigt af naar links. mijn moeder heeft grijs haar, maar haar gezicht is net zo glad en rimpeloos als het mijne. Magda en ik houden onze moeder tussen ons in geklemd.

Nu is het onze beurt. Dokter Mengele dirigeert. Hij gebaart mijn moeder om naar links te gaan. Ik wil haar volgen. Hij grijpt mijn schouder. 'Je zult je moeder heel snel weer zien', zegt hij, 'ze gaat allen maar even douchen.' Hij duwt Magda en mij naar rechts.

Edith vraagt even later aan een andere kampbewoonster of zij weet wanneer ze haar moeder weer ziet.

Een kille blik en stem: ze wijst naar de rook die omhoog komt uit een van de schoorstenen in de verte. *'Je moeder wordt daar verbrand'*, zegt ze. Dat geeft Edith een levenslang chuldgevoel.

Het is een groot wonder dat uit deze gewondheid zo'n groot mens kan groeien, maar daarover straks meer.

Geloven in God en Jezus Christus wil niet automatisch zeggen dat we als christenen de juiste keuzes maken. Dat weten we maar al te goed!

Nazi-Duitsland beriep zich in haar wandaden graag op de christelijke traditie om het regiem een voor de burger aanvaardbaar sausje mee te geven: Jezus was tenslotte door de Joden vermoord!

Een kleine minderheid van de predikanten van de Deutsche Kirche maakte een andere keuze, waaronder Dietrich Bonhoeffer, theoloog en in het verzet, op 9 april 1945 vermoord.

Hij wist zich geliefd door God in Christus: *niet jij hebt mij, maar ik heb jou uitgekozen.* En die 'eerste liefde' gaf hem de moed om zijn weg in alle bescheidenheid te gaan. Kiezend voor een leven met God die slaven bevrijdt, met alle gevolgen van dien voor Dietrich.

Hij ging zijn dood met geloofsvertrouwen tegemoet en getuigde eens:
'*Gehoorzaamheid aan Jezus' roepstem is nooit een daad van de mens zelf*'.

Jezus nodigt bij Johannes uit tot deze weg.

Hij haalt in een grote afscheidsrede alle woorden van Jezus bij elkaar.

Woorden die eerst moeten gaan over het offer en de verlossing die Jezus *zelf* is.

Daarna komt er dan een belangrijke verandering: de camera draait naar zijn discipelen toe.

In beeldtaal zegt hij tegen zijn leerlingen: *Ik ben de wijnstok, maar jullie zijn de ranken. Blijf in mij, dan blijf ik in jullie en draag je vrucht*.

Met andere woorden: de wijnstok kan niet zonder de ranken om vrucht te dragen!

Zo legt Johannes in de eerste plaats nadruk legt op het feit dat Jezus leeft in *mensen*. De Geest wordt niet gegeven aan een instituut, of de kerk, maar aan *volgelingen*, die de band met Jezus bewaren.

En daarbij gaat het voor alles om het *doen* van de geboden (14, 12-14; 21; 15, 9-17).

Dus om in het spoor van Mozes je gekozen te weten en richting te zoeken, en te kiezen voor wat echt leven *geeft*.

Bijbels gezien is dat kiezen onlosmakelijk verbonden met liefde. Omdat het bij kiezen altijd gaat om de verhouding God-mens-medemens.

Johannes is daarbij niet optimistisch over de wereld en de mens. Hij gelooft niet dat je *vanzelf* wel op de Geest van Christus stuit als je maar diep genoeg graaft.

Want dan stuit je in de mens ook op de geest van rascisme, van egoïsme, lijdelloosheid, machtswellust en zelfzucht.

Voor hem is Christus daarom nu juist degene die de liefde bij ons heeft *gebracht*, als de *herschepende* kracht van God.

We moeten steeds opnieuw bereid zijn om ons tot Christus' vrienden te laten vormen.

Christus' vrienden zijn, met een oude uitdrukking, *in de wereld, maar niet van de wereld*.

Daarin staat voorop: God is de liefdesbron, dus niet *ik* heb God, maar *Hij* heeft *mij* uitgekozen!

Dat *ontspant* in een tijd waarin we onszelf, ook als gelovigen, steeds waar moeten maken! God's bestaan zo ongeveer moeten bewijzen om er als gelovige te mogen zijn.

Maar juist *dan* komt dat aanbod van Jezus naar zijn leerlingen en naar ons toe: ik noem jullie vanaf nu geen slaven of dienaren of zelfs volgelingen meer, maar *vrienden.. 'Ik ben geliefd door de Vader, jullie zijn geliefd door mij.'*

Het bondgenootschap van de Liefde. Liefde dus die niet anders kan, dan zichzelf te laten kennen!

Om ons hiervoor open te stellen en te laten raken is een keuze.

Het geloof is daarin een gave, net als het vertrouwen in God.

Een geschenk dat je kunt verwaarlozen in je keuzes, of niet.

Ruimte maken voor de adem van God in je leven.

Of zoals Johannes getuigt: als wij ons openstellen toont Hij zich vanzelf.

Wij zijn daar vaak niet aan toe; we voelen ons dan buitengesloten in dat bondgenootschap van de liefde.

Bezet als we zijn door allerlei gebeurtenissen, soms uit een ver verleden, of opgesloten in onszelf ook door ziekte of moeizame omstandigheden.

Edith Eger is na de kamptijd in Amerika terecht gekomen. Ze is op zeer hoge leeftijd daar nog steeds een gevierd therapeute.

Ze stelt zich de vraag hoe het toch kon dat ze zich overeind kon houden.

Juist in het kamp zag ze voor het eerst in haar leven dat ze een keuze had:

'aandacht besteden aan wat we zijn verloren, of aandacht besteden aan wat we nog hebben.'

'Ik zal nooit weten welk wonder me dit inzicht schenkt...Ik kan zien dat dokter Mengele (die haar die eerste avond voor zich laat dansen) de doorgewinterde moordenaar die deze ochtend mijn moeder heeft gedood, zieliger is dan ik.

Ik ben vrij in mijn gedachten, iets wat hij nooit zal zijn.

Hij zal altijd moeten leven met wat hij heeft gedaan. Hij zit meer gevangen dan ik. Als ik mijn dans afsluit met een laatste gracieuze spagaat, bid ik, maar ik bid niet voor mezelf.

ik bid voor hem. Ik bid dat hij voor zijn eigen bestwil, nooit de behoefte zal krijgen om mij te doden.'

Vergeven als keuze is haar remedie: je kunt niet veranderen wat er is gebeurd, je kunt niet veranderen wat je is aangedaan. Maar je kunt wel kiezen hoe je nu wil

leven. Je bent wel een slachtoffer, maar wordt niet levenslang een gevangene door in de slachtofferrol te kruipen.

Niet kunnen vergeven betekent uiteindelijk immers dat je *tweemaal* slachtoffer wordt. Ediths kampeven staat, Goddank, ver van ons af.

Maar toch kan het ook voor ons herkenbaar zijn: een leefbaar leven of een verloren leven.

Een leefbaar leven zegt de Schrift, ligt binnen je bereik.

Het ontstaat in verbondenheid met de liefde van God en Christus, en in het leven naar zijn richtingwijzers.

Die zijn niet ver van ons weg. Niet in de hemel en niet aan de overkant van de zee, maar heel dichtbij.

Want ze beginnen in je mond en in je hart om ze waar te maken. Die woorden leren je jezelf en je medemensen te zien als schepselen van God.

Op Zijn aarde mag je er zijn, mag je tot je recht komen en anderen tot hun recht *brengen*. Je mag er in liefde leven.

Je mag er heelheid zoeken.

Je kunt in voor- en tegenspoed ervoor kiezen toch *die* weg te gaan.

Jij bent immers in liefde al door Christus gekozen en gezien.

En dan zal God je met zijn zegen omgeven.

bron: De Keuze - Edith Eva Eger 2018 Amsterdam

Dr.G.D.J.Dingemans, Johannes , Kampen 1997